

Göteborgs Universitet
Statsvetenskapliga Institutionen

ROMERNAS RÄTTIGHETER

*- En jämförande studie av minoritetspolitikens
utveckling i Tjeckien och Ungern*

Kandidatuppsats i
Statsvetenskap
HT 2009
Kia Andreasson
Handledare: Andreas Johansson Heinö
Antal ord: 9356

Abstract

- Titel:** Romernas rättigheter – en jämförande studie av minoritetspolitikens utveckling i Tjeckien och Ungern
- Författare:** Kia Andreasson
- Kurs:** Kandidatuppsats, Statsvetenskapliga Institutionen
- Termin:** HT 2009
- Handledare:** Andreas Johansson Heinö
- Syfte:** Att undersöka vad som har påverkat post-kommunistiska Tjeckiens och Ungerns olika utveckling av minoritetspolitik gentemot romer.
- Frågeställningar:** Hur har utvecklingen av minoritetspolitiken för romer sett ut? Hur ser den nationella identiteten ut?
Vilka interna aktörer kan ha varit relevanta för minoritetspolitikens utformning och hur har de påverkat?
Vilka externa aktörer kan ha varit relevanta för minoritetspolitikens utformning och hur har de påverkat?
- Huvudresultat:** Den nationella identiteten påverkar minoritetspolitikens utveckling. Olika politiska partier påverkar bara då deras åsikter skiljer sig i fråga av etnicitet och statens roll gentemot omvärlden. Externa aktörer påverkar då de har attraktiva attribut för den berörda staten att ta del av.

1	INLEDNING	4
1.1	PROBLEMDISKUSSION	4
1.1.1	<i>Trender, synen på den liberala staten och minoriteter</i>	4
1.1.2	<i>Romerna, en omtalad minoritetsgrupp</i>	5
1.1.3	<i>Tjeckien och Ungern kontra romerna</i>	6
1.2	SYFTE, AVGRÄNSNING OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	7
2	METOD	9
2.1	DESIGN	9
2.2	METODDISKUSSION	9
2.3	MATERIAL	10
3	MINORITETSPOLITIKEN I TJECKIEN OCH UNGERN	11
3.1	TJECKIEN	11
3.2	UNGERN	13
4	TJECKIEN	16
4.1	NATIONELL IDENTITET	16
4.2	INTERNA AKTÖRER	16
4.3	EXTERN AKTÖRER	20
5	UNGERN	22
5.1	NATIONELL IDENTITET	22
5.2	INTERNA AKTÖRER	24
5.3	EXTERN AKTÖRER	27
6	ANALYS	29
7	SLUTSATS	33
8	KÄLLFÖRTECKNING	35
8.1	ARTIKLAR OCH BÖCKER	35
8.2	ELEKTRONISKA KÄLLOR	36

1 INLEDNING

1.1 Problemdiskussion

1.1.1 *Trender, synen på den liberala staten och minoriteter*

Efter andra världskriget ansågs det i liberala demokratiska stater att etnokulturella olikheter tillhörde den privata sfären. Den liberala staten ansågs vara etnokulturellt neutral då den gav alla medborgare samma grundläggande fri och rättigheter. Ingen förtrycktes eller förbjöds uttrycka sin identitet genom familjeliv, språk, traditioner eller kultur. Efter att en rad etniska konflikter uppstod under sent 1980-tal, främst i de post-kommunistiska länderna, uppmärksammades att etnokulturella skillnader inte enbart kunde lösas genom införandet av demokrati. Nu blev minoriteters rättigheter aktuellt på politiska teoretikers agenda och god integration i samhället började ses som en säkerhetsfråga. Ett trendsifte skedde därmed, från synen av en etnokulturell neutral stat där alla medborgare har tillgång till samma rättigheter, till att det snarare handlade om huruvida majoritetens nationsbyggande skapade orättvisor för minoriteter.

Will Kymlicka var en av de politiska teoretiker som ansåg att institutionalisering av etnokulturella olikheter inom en stat, var en förutsättning för att skapa en stabil demokrati. Kymlicka förklarade detta med att den liberala demokratiska staten inte var, som tidigare antagits, etnokulturellt neutral. Genom att stater framhäver exempelvis ett offentligt språk genom skolundervisning eller via myndigheter, premieras en kultur framför en annan. Enligt Kymlicka skall "etnokulturell neutralitet" bytas ut till "graden av nationsbyggande". Det intressanta är alltså inte om stater ägnar sig åt nationsbyggande, utan i vilken grad de ägnar sig åt nationsbyggande. Kymlicka använder sig av dimensioner som visar på liberalt och illiberalt nationsbyggande. I stora drag rymmer dimensionerna olika exempel som visar på graden av tvång till en gemensam nationell identitet, storlek på offentlig och privat sfär, statens tolerans av befolkningens yttrandefrihet, vilka som inkluderas till medborgare i staten, graden av nationalism och kosmopolitism samt om staten rymmer en eller flera nationer i den offentliga sfären. Den illiberala staten för en assimilerande politik, exempelvis genom att systematiskt neka permanent bosatta grupper i landet medborgarskap. Den liberala staten förhindrar eller förtrycker inte olika kulturella tillhörigheter inom landet och har i högre utsträckning en mångkulturell politik som framhäver två eller flera kulturer i landet. Det finns

inga tvära gränser mellan var en stat kan befinna sig och ofta kan en stat ha både liberala och illiberala drag inom olika dimensioner. Enligt Kymlicka ägnade sig de post-kommunistiska staterna i högre grad åt illiberalt nationsbyggande jämfört med västerländska stater. I den liberala staten reglerar minoriteternas grupprättigheter majoritetens nationsbyggande, så att denna inte verkar förtryckande. Minoritetsrättigheter och nationsbyggande verkar alltså balanserade av varandra och skapar en legitim grad av nationsbyggande.

Det mångkulturella förhållningssättet fick gehör hos västerländska organisationer som OSSE, dåvarande EG och FN. Minoriteters plats i den offentliga sfären sågs som fundamentala och basala rättigheter. Nu inte bara erbjöd västerländska stater tänkbara modeller för de nya demokratiska staterna i central – och östeuropa att eventuellt ta efter, utan det snarare begärdes. Eftersom det moraliskt rätta ansågs vara att aktivt skydda minoriteters rättigheter, ställdes detta som ett krav på de post-kommunistiska länderna för att få förenas med Europa genom NATO eller EU-medlemskap¹.

1.1.2 Romerna, en omtalad minoritetsgrupp

Romer är ett resande folk som vanligtvis är tillfälligt bosatta på campingplatser eller tältläger. Den romska familjen består av många barn och de reser oftast flera familjer tillsammans och utgör stora, högljudda sällskap. Romer är lågutbildade eftersom de inte vill låta sina barn gå i den offentliga skolan, utan föredrar att undervisa dem själva i hemmet. Oftast är romer misstänksamma mot myndigheter, ogillar auktoriteter och har i allmänhet svårt att anpassa sig till övriga samhället. De försörjer sig genom att spela musik, genom att spå eller genom försäljning av begagnade varor på marknader och inte minst genom kriminalitet.

Myterna kring romerna är många, och gamla. Ovan beskrivning kan stämma överens med den bild som många i Europa hade av romer för hundra, eller tvåhundra år sedan. Det kan också vara ett uttalande eller en beskrivning över hur romer blir sedda i dagsläget. Myterna och fördomarna har verkat i århundraden, de har institutionaliserats och normaliserats i vårt europeiska samhälle. Romer är ett samlingsnamn för folkgrupper som av okänd anledning utvandrade från nordvästra Indien och delar av Pakistan kring tusentalet. Deras resa mot Europa skulle ända in i vår tid, komma att kantas av förföljelse, förintelse och diskriminering. Romerna är, precis som alla andra folkgrupper, olika och har valt olika livsstil. Vissa har velat

¹ Kymlicka & Opalski 2001: 1-107

och lyckats, eller misslyckats med, att smälta in i samhället de levte i. Andra har levte på resande fot och bibehållit det romska språket och den romska kulturen.

Mellan sju och nio miljoner romer lever i EU-länder och utgör därmed Europas största minoritet. Störst koncentration finns i central – och östeuropa, där också deras leverne varit mycket svårt i en vardag kantad av fördomar och förakt. Under kommunismens tid var romerna mer eller mindre helt assimilerade. En kvarlevande konsekvens av det är att många romer inte kan språket romani, eller känner någon som helst samhörighet med den romska kulturen eller ursprunget. En annan konsekvens som skedde i flera av staterna under skiftet från kommunistiskt styre till demokratiskt, var att de tunga gruv – och industriarbeten som romerna haft under kommunisttiden, lades ner. Romerna stod, som många i övriga befolkningen, utan arbete och utan trygghet. Det som hände när marknaden började styra var att fördomarna blev synliga på ett sätt som de inte hade varit under kommunisttiden; i konkurrensen exkluderades romer från bostäder, arbeten och i många fall även från offentlig skolgång och sjukvård.

1.1.3 Tjeckien och Ungern kontra romerna

Två länder som har haft svårt att integrera och få majoritetsbefolkningen att acceptera romerna, är Ungern och Tjeckien². Diskrimineringen i de båda länderna har varit omfattande och bland annat innefattat rasistiska attacker, exkludering från arbetsmarknad, bostäder och utbildning. Tidigare forskning av romernas situation i de två länderna har syftat att ta reda på vilka effekter som olika integrationsstrategier har haft och vilka aspekter som nödvändigt måste adresseras för att uppnå god integration av romerna³. Vidare har det forskats om vilka attityder romerna själva har om de politiska åtgärder som berör dem⁴ samt de politiska partiernas ideologier och vilka högerextremistiska grupper utbredning i länderna⁵.

Den här uppsatsen ska inte handla så mycket om hur romernas situation i de två länderna ser ut, eller återigen undersöka vilka integrationsstrategier som är mest lämpliga. Den här uppsatsen ska undersöka hur det kan komma sig att två länder med mycket lik problematik,

² Romerna är den största minoritetsgruppen i både Tjeckien och Ungern. Uppgifter om hur stor andel av befolkningen romerna utgör varierar mellan cirka 0,1-3 procent i Tjeckien och 2-8 procent i Ungern, i mätningar gjorda från år 1990 (Vermeersch 2002: 8-9).

³ McGarry 2009; Koulish 2003; Cashman 2009

⁴ Koulish 2005

⁵ Mudde 2005; Fowler 2004

har valt olika strategier för att handskas med dilemmat. Vilka faktorer har påverkat minoritetspolitikens utformning mot romer, är det interna eller externa?

1.2 Syfte, avgränsning och frågeställningar

Mitt syfte är att ta reda på vad som har påverkat post-kommunistiska Tjeckiens och Ungerns olika utveckling av minoritetspolitik gentemot romer.

Min studie rör minoritetspolitiken gentemot romer i post-kommunistiska Tjeckien och Ungern. Jag har valt att utgå från de sista åren på 1980-talet, då de två länderna påbörjade sin demokratiseringsprocess. Jag granskar minoritetspolitikens utformning och policys gentemot romer. Romer är ett samlingsbegrepp för en mångfald av människor som beskriver sig själva som roma, zigenare, travellers, manouches, ashkali, sinti och andra benämningar. Romer är en minoritetsgrupp utan modersstat. Den minoritetspolitik som tas upp i undersökningen är de politiska bestämmelser och åtgärder som beslutas och genomförs med hänvisning till minoritetsgruppen romer. Begreppet policy menas här den förda politikens innehåll och bestämmelser.

Jag undersöker vilken påverkan interna och externa faktorer har haft i respektive land och kommer att använda mig av följande frågor;

- Hur har utvecklingen av minoritetspolitiken för romer sett ut?

Frågan kommer att användas för att kartlägga ett skifte i Ungerns och Tjeckiens minoritetspolitik, från assimilerande till mångkulturell politik. Assimilering är en process genom vilken en minoritet helt överger sin egen kultur så att ursprungliga kulturskillnader från majoritetsbefolkningen försvinner. Mångkulturell politik innebär grupp-specifika rättigheter som framhäver och bibehåller etnokulturella skillnader inom staten. Som Kymlicka menade präglas inte verkligheten av renodlade idealtyper, utan de flesta stater rymmer drag av både assimilerande och mångkulturell politik. Jag vill undersöka det skifte som skett utifrån övergången av allmänna fri- och rättigheter (vilket representerar den tidigare assimilerande politiken som fördes i länderna) till att staterna etablerade särskilda politiska åtgärder enbart för minoritetsgruppen romer, eller åtgärder för flera minoriteter däribland romer.

- Hur ser den nationella identiteten ut?

Den nationella identiteten utgör nationens känsla av "vi" samt hur nationen identifierar sig gentemot andra stater och folk. Det här kartlägger jag genom att titta på ländernas kulturella historia och deras konfrontationer med omvärlden.

- Vilka interna aktörer kan ha varit relevanta för minoritetspolitikens utformning och hur har de påverkat?

Intressant för mig är att titta på vilka stora partier som varit aktiva och vilka åsikter dessa representerar samt hur de regerande partierna har påverkat landets minoritetspolitik. Jag vill även se om romerna haft något direkt eller indirekt inflytande i minoritetspolitikens utformning.

- Vilka externa aktörer kan ha varit relevanta för minoritetspolitikens utformning och hur har de påverkat?

Jag kommer att undersöka vilka internationella organisationer som eventuellt har påverkat landets minoritetspolitik. Jag vill även se om andra stater har gjort ansats till att påverka romernas situation och om detta haft effekt.

Genom att svara på frågorna kommer jag fram till hur utvecklingen av minoritetspolitiken mot romerna sett ut och när en stor förändring av den skett. Jag kommer att kunna ha ett resultat som visar ifall samtliga, enstaka eller inga av faktorerna nationell identitet, interna - samt externa aktörer har påverkat minoritetspolitikens utformning gentemot romer.

2 METOD

2.1 Design

Jag har valt att jämföra Tjeckien och Ungern eftersom de är två länder med många liknande attribut, men som skiljer sig då de genomförde en förändring i minoritetspolitiken gentemot romer. Tanken är att desto fler likheter länderna har, desto mindre tänkbara påverkansfaktorer blir det att analysera. Tjeckien och Ungern ligger först och främst nära varandra rent geografiskt. Båda var en del av öststaterna och genomgick en snabb reformering där länderna ansågs vara lyckade exempel på hur en demokratiseringsprocess går till. I nuläget har Ungern och Tjeckien parlamentariska republikanska politiska system. Ländernas befolkning är relativt homogen och den största minoriteten är romer. Tjeckien och Ungern har haft en parallell EU-process och blev båda medlemmar år 2004. Tjeckien och Ungern är också bra exemplar att studera då det finns mycket material om dem att tillgå, som tidigare forskning och officiella dokument på engelska från båda ländernas styren samt från internationella organisationer.

2.2 Metoddiskussion

Min undersökning är en kvalitativ, jämförande studie. Undersökningen är induktiv och baseras på en djupgående läsning av varierande texter. Jag började undersökningen med att läsa tidigare forskning med olika infallsvinklar i ämnet. Utifrån det valde jag ut återkommande tänkbara påverkansfaktorer som jag sedan delade in i kategorierna, nationell identitet, interna – samt externa aktörer. Efter att jag kartlagt hur utvecklingen av minoritetspolitiken för romer sett ut i Ungern och Tjeckien, kom jag fram till att år 1993 respektive 2000 var viktiga årtal då ett skifte från assimilerande till mångkulturell politik skedde. Inom kategorierna nationell identitet, interna - och externa aktörer kartlade jag sedan tendenser och händelseförlopp.

För att kunna få ett relevant resultat för min studie skedde indelningen av kategorierna utifrån de faktorer som var återkommande, och framhölls vara viktiga, i tidigare forskning. I texterna har jag letat efter indikationer eller direkta hänvisningar som kan koppla de interna respektive externa aktörerna till förändringen i minoritetspolitiken gentemot romer. Jag har sökt citat, officiella uttalanden och skriftliga dokument från både staten och landets politiker, från EU-

tjänstemän och organisationer som FN. Jag har velat ta fram ståndpunkter från de olika parterna, för att sedan kunna dra slutsats om hur relationer förhåller sig (partier gentemot varandra, partiers uppfattning om EU och vice versa). Den nationella identiteten ska visa på vilket sätt historien präglar, och genomsyrar, befolkningens åsikter i förhållande till omvärlden och i tolkning av vilka som utgör nationen och slutligen ifall den påverkar landets minoritetspolitik. Risken med en induktiv studie är att jag som uppsatsförfattare antingen slarvar eller missförstår texter. I min studie har jag studerat både citat och mindre uppenbara indikatorer, som exempelvis staternas hänvisningar till historien och vilka värderingar staten säger sig ha. För att få ett rättvisande resultat genom min tolkning, har jag tagit stöd av, och bekräftat mina tolkningar, både genom tidigare forskning och genom att studera det större sammanhanget. Valet i denna uppsats är att ha ett öppet förhållningssätt. Det finns två anledningar till detta; dels har jag ingen hypotes som ska bevisas eller motbevisas, för det andra så måste analys-schemat vara flexibelt för att kunna göra båda länderna rättvisa – och den största flexibiliteten ges med ett öppet. I slutsatsen kommer jag att redogöra ifall mitt syfte besvarats, jag kommer även att förklara de olika faktorernas påverkan eller icke-påverkan.

2.3 Material

Datainsamlingen har i huvudsak skett över internet, med undantag för ett par böcker som använts. Jag har använt mig av olika hemsidor som OSSE, Europarådet och Europakommissionen, FN, European Roma Rights Center (ERRC), tidningar och radio med webbaserade artiklar, wikipedia samt tidigare forskning som jag hittat via google, google books och google scholar. För att min undersökning ska ha god reliabilitet har jag arbetat källkritiskt och i huvudsak använt mig av texter som kan räknas som trovärdiga. Exempelvis har jag från sekundärdatan undvikit att ta med spekulativa påståenden som kan stå för den enskilda forskarens åsikter, likaså har jag i huvudsak använt mig av den empiri som varit återkommande i flera olika texter för att vara säker på att informationen stämmer.

Datainsamlingen har inte skett utan hinder på vägen, bland annat har det varit svårt att få fram information från FN's hemsida vad gäller romernas situation i både Tjeckien, men främst i, Ungern. I det här fallet är det svårt att avgöra om det är så att information och material angående ämnet faktiskt inte finns, eller om det inte är tillgängligt för mig via nätet. Då jag stött på det här problemet har jag vänt mig till sekundärkällor som exempelvis ERRC, som även rapporterar vad FN och EU säger i roma-frågan.

3 Minoritetspolitiken i Tjeckien och Ungern

3.1 Tjeckien

När Tjeckien blev självständig stat 1993 så övertogs både de medborgerliga fri – och rättigheter samt medborgarskapslagen som hade etablerats i det demokratiska Tjeckoslovakien efter 1989. Medborgarskapslagen utgick från det tidigare betydelselösa republikanska medborgarskapet som uppgav ifall befolkningen var tjecker eller slovakier. I den nya självständiga staten Tjeckien innebar lagen att alla, enligt pappret, slovakier som levde och verkade i Tjeckien inte längre räknades som tjeckiska medborgare. Dessutom krävde lagen att personer som ansökte om tjeckiskt medborgarskap, uppvisade ett polisregister fritt från anmärkningar de senaste fem åren. Den omedelbara effekten var att tiotusentals romer i Tjeckien i praktiken blev statslösa då lagen gick igenom⁶.

De medborgerliga fri och rättigheterna innebar att alla medborgare var lika inför lagen och att ingen särbehandling förekom. 1994 etablerades ett till regeringen rådgivande organ kallat 'rådet för nationella minoriteter', vars uppgift var både att främja det kulturella livet för minoriteter i landet samt till regeringen rapportera angående minoriteters kulturella situation och ge förslag på förbättringar. Rådet utgjordes av representanter från de olika minoritetsgrupperna; romer, tyskar, magyarare, polacker, slovakier och ukrainare. Pavel Bratinka, som var president över 'rådet för nationella minoriteter', tog initiativ till att utreda hur situationen för romer i Tjeckien såg ut. Den så kallade Bratinkarapporten var klar 1997 och resultatet var kritiskt till det allmänna skydd som dåvarande lag gav romerna. Den civila principen ansågs otillräcklig då förhållningssättet hade misslyckats med att ändra romers förutsättningar i samhället och framförde behovet av en separat institution som behandlar frågor gällande romerna⁷. Slutet på oktober samma år, antog regering rapporten som resolution och kort därefter bildades 'kommissionen för romskt samfund'. Det var ett nytt rådgivande organ bestående av lika många romska representanter som representanter från varje departement, med uppgift att förbereda policyförslag utformade för att möta romernas behov. Åtgärden att behandla romer som en minoritetsgrupp i behov av särskilt stöd utöver det allmänna skydd som gavs till alla minoritetsgrupper och medborgare, var enligt

⁶ <http://www.errc.org/cikk.php?cikk=980&archiv=1>

⁷ Vermeersch 2002: 125-128

Bratinkarapporten endast tillfälligt för att ”deal with current problem”⁸. Vidare skrevs att en gruppsspecifik policy endast var ett medel för att åtgärda ett problem samt för att kompensera för tidigare diskriminering som, det uttrycktes, ”(...) which now burdens the society as a whole”⁹.

I juli 1999 gjordes ett tillägg i medborgarskapslagen. Tillägget innebar att personer som befunnit sig på tjeckisk mark dagen då Tjeckoslovakien splittrades, nu kunde begära medborgarskap i Tjeckien. Samma år presenterade ’kommissionen för romskt samfund’ i ett dokument en ny strategi för att integrera romerna i det tjeckiska samhället. År 2000 antogs dokumentet av regeringen som grundläggande komponent och en ny minoritetspolitik gentemot romer trädde i kraft¹⁰.

Istället för att lagstifta antog den tjeckiska regeringen dokument och resolutioner som bestämde vilket förhållningssätt staten ska ha gentemot minoriteter. I ett regeringsdokument fastslogs också att en nationell minoritetsgrupp är en grupp som har permanent uppehållstillstånd i Tjeckien, är tjeckiska medborgare samt skiljer sig i språk, kultur och etnicitet från majoritetsbefolkningen och önskar erkännande som nationell minoritet. Valet att vara Rom, eller att tillhöra annan nationell minoritet, är helt frivilligt¹¹.

1993 var romer en minoritet bland andra minoriteter och hade samma fri och rättigheter som omfattade alla tjeckiska medborgare. Efter Bratinkarapporten 1997 antogs ett gruppsspecifikt förhållningssätt, där romerna utpekades som en grupp i behov av särskilda åtgärder. Åtgärden sades endast vara tillfällig och så snart det var möjligt skulle den civila principen gälla igen. Men trots att åtgärden endast skulle vara temporär fortsatte utredningarna om romernas situation och år 2000 antog, utan restriktioner, Tjeckien en mångkulturell minoritetspolitik gentemot romerna. Hädanefter lyfts romer fram som en minoritetsgrupp som skiljer sig åt från övrig befolkning och minoriteter. Tjeckiens minoritetspolitik gentemot romer genomgick ett tydligt skifte från en assimilerande minoritetspolitik, till ett mångkulturellt förhållningssätt där romerna lyfts fram som grupp och erbjuds aktivt stöd.

⁸ Vermeersch 2002: 128

⁹ Vermeersch 2002: 128

¹⁰ <http://www.errc.org/cikk.php?cikk=980&archiv=1>; Vermeersch 2002: 131

¹¹ http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/minorities/3_FCNMdocs/PDF_1st_SR_CzechRepublic_en.pdf 1999: 13-14

3.2 Ungern

Sista åren på 1980-talet i Ungern så kom etnisk identitet att ses som en naturlig del av människan¹². Det ansågs därför inte längre legitimt att föra en assimilerande politik gentemot minoriteter. I det kommunistiska Ungern påbörjades arbetet med en ny konstitution i vad som kallades rundabord samtalen. I den kommunistiska regeringen fanns 'styrelsen för nationella minoriteter' som var indelad i två kommittéer; den ena behandlade frågor som rörde minoriteter inom Ungerns gränser och den andra behandlade frågor rörande den ungerska minoriteten, magyarbefolkningen, utanför statens gränser. Kommittén ville utarbeta ett system som kunde skydda magyarbefolkningen utan att skapa dispyt i regionen om landsgränser. De åtgärder som kommittén kom fram till skulle komma att lagfästas i den nya konstitutionen. Tretton historiska minoriteter erkändes, romer var en av dem. För att räknas som en minoritetsgrupp ska gruppen vara historiskt förankrad i staten Ungern på minst ett decennium. En minoritetsgrupp ska skilja sig åt från majoritetsbefolkningen och ha en önskan om att upprätthålla och bevara sin tradition, kultur och språk. Alla individer har rätt att erkänna eller förneka sin nationella identitet¹³.

1989 skrevs det in i konstitutionen att minoriteter hade rätten att bilda sällskap, utöva sin kultur, religion och använda sitt modersmål, politisk representation av minoriteter skulle säkras, likaså skulle minoriteter ha rätten att bilda rådgivande självstyrande nationella eller lokala organ. Dessa minoritetsstyrens beslutsmakt var begränsad, i första hand var det ett konsultativt organ som hade rätt till inflytande endast vad gällde bevarandet av kultur, media och språk rörande den minoritet som styret representerade. Nya konstitutionen möjliggjorde också etablerandet av en ombudsman för minoriteter, diskriminering förbjöds och alla ungrare skulle ha lika möjligheter. Grundidén till minoritetslagarna var att skapa ett system som skulle ge maximalt skydd till minoriteter utan att koppla det till ett geografiskt område. Minoritetsskyddet byggde istället på en personlig kulturell autonomi vilket kunde passa både geografiskt spridda samt koncentrerade minoritetsgrupper¹⁴.

Efter införandet av flerpartisystemet 1990 introducerades 'ämbetet för nationella minoriteter' (NEKH) vars uppgift var att utveckla minoritetpolicys i enlighet med de lagar som tidigare satts upp i konstitutionen. Inför policyarbetet fördes en dialog som kallades minoritets

¹² Vereersch 2002: 110

¹³ Krizsán 2000: 252; Vermeersch 2002: 109-112

¹⁴ Vermeersch 2004: 9; Vermeersch 2002: 109-114; Krizsán 2000: 249-250

rundabord, med representanter från landets minoriteter. Efter diskussioner med minoritetsrundabord togs distinktionen mellan etnisk och nationell minoritet bort. Detta efter att det uppmärksammats att romer som betecknades som etnisk minoritet, inte omfattades av alla de rättigheter som tilldelades de nationella minoriteterna. 1993 antogs den nya minoritetslagen, nu verkställdes de rättigheter som skrivits in i konstitutionen med konkreta policyåtgärder och lagregleringar. NEKH fortsatte vara verksamma genom att ansvara för att se efter implementeringen av minoritetslagen, samt arbeta fram eventuella modifieringar av den. Året därpå, 1994, etablerades en stiftelse för ungerska romer. Stiftelsen skulle ordna finansiellt stöd till romer inom områden som yrkesutbildning, hälsovård och stöd till småföretagare. 1995 valdes den första minoritetsombudsmannen. 1997 antogs en ny strategi som hade utarbetats av NEKH, syftet var att förbättra romernas livssituation. I den nya strategin, kallad 'mediumlånga strategin' lyftes frågor som rörde anställning och utbildning fram¹⁵. Efter långvarig kritik och ifrågasättande av representativiteten i de lokala och nationella minoritetsstyrena, blev det från och med år 2006 tvunget både för kandidater samt röstare att registrera sin etnicitet. Endast de som tillhör en minoritet har rätten att rösta till minoritetsstyrena. Detta skedde efter klagomål på att icke-minoriteter röstade i minoritetsvalen och de valda kandidaternas representativitet ifrågasattes. 2007 antogs en långsiktig strategi för att främja integrationen av romer. I den nya strategin, som sträckte sig över en tioårsperiod, behandlas roma-frågan både ur ett socioekonomiskt perspektiv och ur ett kulturellt, där fokus låg på att främja romernas kultur och ändra majoritetens negativa attityder gentemot romer¹⁶.

När minoritetslagen gick igenom 1993, verkställdes de tidigare rättigheterna och bestämmelserna för minoriteter med konkreta policyåtgärder, och Ungerns minoritetspolitik antog en mångkulturell riktning. Först var romer en minoritet bland minoriteter, där det kulturella livet skulle uppmuntras och politisk representation säkras genom minoritetsstyren. Romer erkändes vara en grupp som, till skillnad från andra minoritetsgrupper, inte var integrerade i samhället. Men detta troddes kunna lösas inom samma ramverk som fanns för alla minoriteter. Redan ett år efter att den nya minoritetslagen trätt i kraft antogs en gruppsspecifik politik med en socioekonomisk aspekt, bara för romer. Nya fokusområden var utbildning och anställning. Den senaste modifieringen av

¹⁵ Vermeersh 2002: 111-120

¹⁶ Mc Garry 2009: 263-269

minoritetslagen gjordes 2007 då en långsiktig strategi utformades, vilket kombinerade både kulturella och socioekonomiska åtgärder.

4 Tjeckien

4.1 Nationell identitet

Tjeckien har präglats av sin historia där landet varit ockuperat av större riken. Först var Tjeckien en del av det Habsburgska riket, följt av nazityskland och sist Sovjetunionen. Efter deklARATIONEN av självständighet och skapandet av Tjeckoslovakien, har Tjeckien upplevt sig som en nation i mitten. Landet binder samman öst med väst men tillhör varken den ena, eller andra, sidan¹⁷. Inom landets gränser är alla tjecker och det finns en djupt rotad motvilja till att lyfta fram etniska olikheter bland de tjeckiska medborgarna. Det är accepterat att vara tysktalande tjeck, men inte tjeckisk medborgare med etnisk identifikation som tysk. Det beror på att landet har dåliga erfarenheter vad gäller gruppstillhörighet genom etnisk identitet. Tjeckien har erfarenheten av grupper som mobiliserat sig utefter sin etnicitet och på olika sätt brutit sig loss från den Tjeckiska staten, genom att ta geografiska områden i anspråk. Usti nad Labem är ett exempel på område som utgjordes till stor del av minoriteten tyskar, vilka ägde de största tillgångarna i staden och verkade i dominerande position fram till att de utvisades 1946. Dessa erfarenheter har efterlämnat ett starkt stöd hos majoritetsbefolkningen för den assimileringstradition som länge verkat i landet. I en rapport från 1999 av den tjeckiska regeringen till Europarådet, sägs majoritetsbefolkningen endast acceptera romer ifall de är helt assimilerade och trycket för att föra en sådan politik beskrivs som starkt¹⁸.

Tjeckien har upplevt slitningar mellan större stater och fått kämpa för sin självständighet. Rädslan för att etniska grupper i landet ska mobilisera sig och splittra landet, har stärkt befolkningens stöd för en assimilering politik.

4.2 Interna aktörer

De två stora partierna i Tjeckien är det högerliberala Demokratiska Partiet (ODS) och Socialdemokraterna (CSSD). Mellan 1992-1997 utgjorde ODS en högerliberal koalitionsregering tillsammans Kristdemokraterna (CDU-PP) och Demokratisk Allians

¹⁷ <http://www.radio.cz/en/article/4679>; ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/improving/docs/ser_citizen_pollack.pdf; Fawn 2000: 155-169

¹⁸ http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/minorities/3_FCNMdocs/PDF_1st_SR_CzechRepublic_en.pdf 1999; http://en.wikipedia.org/wiki/Ústí_nad_Labem; <http://www1.law.nyu.edu/eecr/vol8num4/constitutionwatch/czech.html>

(CDA). Václav Klaus, medgrundare till ODS, var mellan åren 1992-1997 premiärminister i Tjeckien. Presidenten i landet har i huvudsak inflytande över utrikespolitiken. Václav Havel var Tjeckiens president under hela 1990-talet (med undantag för ett år mellan 1992-1993 i dåvarande Tjeckoslovakien). 1998 vann CSSD valet och bildade regering fram till år 2002¹⁹.

1997 emigrerade hundratals tjeckiska romer och sökte asyl i Kanada och Storbritannien²⁰, detta år var även Bratinkarapportens utredning om romernas situation i landet färdig. Missnöjet kring Bratinkarapporten bland den dåvarande regeringens högerkoalition, var utbrett. Bratinkarapporten ansågs alltför kritisk mot regeringens tidigare gjorda insatser för den romska gruppen. Viktor Dobal, medarbetare till Bratinkarapporten, beskrev rapportens första mottagande hos regeringen som svalt. Dobal menade att det var först efter de internationella påtryckningar som skedde i samband med de romska asylsökande, som slutligen fick regeringen att anta rapporten som resolution utan att ta bort dess kritiska ton. Senare i december samma år, var högerkoalitionsregeringen och premiärminister Václav Klaus tvungen att avgå efter en finansieringsskandal av Klaus parti ODS. Klaus position blev tillfälligt ersatt av en politiskt oberoende premiärminister vid namn Josef Tosovský, som verkade fram till nyval sommaren 1998²¹.

I 1998 års val vann CSSD med trettiofyra procent följt av ODS, som fick tjugoåtta procent av rösterna. ODS, under Klaus ledning, ville inte gå tillbaka till den forna koalitionen på högerkanten och inte heller CSSD hittade lämpliga koalitionspartners. ODS och CSSD ingick en överenskommelse som i praktiken innebar en starkare regering och ett försvarande för mindre partier att ta plats i politiken. Överenskommelsen gällde endast hur regerings – och parlamentsposter skulle tillsättas, partierna kunde fortfarande vara oense och behålla sina politiska profiler²². Det högerextrema Republikanska Partiet (SPR-RSC), vars rasism främst riktades mot romer, kom inte över fem procent tröskeln i valet efter att ha varit representerade i parlamentet från och med 1992²³.

¹⁹ http://en.wikipedia.org/wiki/Politics_of_the_Czech_Republic; http://en.wikipedia.org/wiki/Václav_Klaus;
<http://www1.law.nyu.edu/eecr/vol6num2/constitutionwatch/czech.html>

²⁰ <http://www.thepraguepost.com/P02/pp.php?id=29090&a=3>

²¹ Vermeersch 2002: 127-130

²² <http://www1.law.nyu.edu/eecr/vol7num3/constitutionwatch/czech.html>

²³ Mudde 2005: 35; <http://www1.law.nyu.edu/eecr/vol7num3/constitutionwatch/czech.html>

Den nya socialdemokratiska regeringen behöll 'kommissionen för romskt samfund'. Under den nya ordföranden Petr Uhls ledning arbetades det dokument fram som skulle ligga till underlag för den nya minoritetspolitiken gentemot romer som antogs år 2000²⁴. CSSD beskrev policyskiftet som: "(...) based on a plan to integrate Romanies into the society through their emancipation as a national minority, and not through assimilation, which has a strong tradition in the country²⁵". Vidare hoppades regeringen att policyförändringen gradvis skulle ge romer samma sociala status som övriga befolkningen och därmed leda till ett märkbart avtagande av romska asylsökande till EU-länder²⁶. Under CSSD's mandat påbörjades även en omfattande informationskampanj som inte bara skulle bekämpa rasism, utan också verka för att skapa förståelse och kunskap om olika kulturer. Den tjeckiska regeringen menade att möjligheten till att genomföra detta, var till stor del tack vare EU's PHARE-program, vilket gav finansiellt stöd²⁷.

De sista åren på 1990-talet beskrivs ODS, och Klaus i synnerhet, bedriva en alltmer nationalistisk, anti-EU och anti-EMU retorik²⁸. Klaus förhållningssätt till EU var dubbelt, å ena sidan gjorde Klaus liknelser mellan EU och Sovjetunionen samtidigt som han framhävde att Tjeckien i ekonomiska termer redan var en del av Europa²⁹. Vidare röstade ODS i huvudsak emot det nya tillägget i medborgarskapslagen, som trots det, gick igenom 1999³⁰. ODS och CSSD olika ståndpunkter i roma-frågan visades tydligt i frågan om muren på Maticnigatan. År 1998 annonserade det lokala styret i staden Usti nad Labem om sitt beslut att bygga en mur längs Maticnigatan. Muren skulle skilja ett tätbefolkat område med romer från övriga invånare i staden. Bygget blev en internationell skandal och medan CSSD försökte förbjuda bygget, fick initiativet stöd från ODS både på lokal och på nationell nivå. Muren byggdes och stod klar 1999, men revs igen endast sex veckor senare, enligt beslut fattat i parlamentet³¹.

Anledningen till att Bratinkarapporten blev till, var efter att Pavel Bratinka uppmärksammade

²⁴ Vermeersch 2002: 131

²⁵ http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/minorities/3_FCNMdocs/PDF_1st_SR_CzechRepublic_en.pdf 1999: 19

²⁶ Vermeersch 2004: 14-15

²⁷ http://europa.eu/legislation_summaries/enlargement/2004_and_2007_enlargement/e50004_en.htm;

http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/minorities/3_FCNMdocs/PDF_1st_SR_CzechRepublic_en.pdf 1999: 8-11

²⁸ <http://www1.law.nyu.edu/eecr/vol9num4/constitutionwatch/czech.html>; Fawn 2000: 133-138

²⁹ Fawn 2000: 145-163

³⁰ <http://www.errc.org/cikk.php?cikk=980&archiv=1>

³¹ <http://www1.law.nyu.edu/eecr/vol8num3/constitutionwatch/czech.html>;

<http://www.errc.org/cikk.php?cikk=191&archiv=1>; http://en.wikipedia.org/wiki/Ústí_nad_Labem

initiativ som romska representanter i 'rådet för nationella minoriteter' hade tagit. Redan 1996 adresserade representanterna Ondrej Gina, Vladimir Olah och Stanislav Daniel frågor som rörde enbart romerna och som gick bortom 'rådet för nationella minoriteters' kulturella arbetsområde. Diskussionerna rörde diskriminering i arbetslivet, rasistiska attacker, fattigdom och den för romer missgynnande medborgarskapslagen. Det var den arbetsgrupp med fokus enbart på romer, som Ondrej Gina startade inom 'rådet för nationella minoriteter' som inspirerade Bratinka att tillsätta en utredningsgruppen till Bratinkarapporten³².

Romerna i Tjeckien har inte varit enade i sakfrågor eller lyckats mobilisera sig politiskt. Exempelvis sjönk antalet romska partier efter Tjeckoslovakiens splittring under hela 1990-talet och det fanns endast en rom representerad i parlamentet och det var genom kommunistiska partiet. Det fanns också romska aktivister, som Emil Scuka rådgivare till Pavel Bratinka, som ställde sig på regeringens sida angående de romska flyktingarna. Han ställde sig emot den kritiska rapporten, vars initiativtagare han var rådgivare till, och menade att romernas emigrering inte var befogad. Protester rörande medborgarskapslagen var främst från icke-etniska organisationer. Det fanns två stora organisationer som arbetade med frågan och båda dessa var kopplade, och fann stöd ifrån, internationella nätverk³³.

Under 1990-talet hade Tjeckien kritiska ögon på sig från det internationella samfundet rörande romernas situation i landet. Bratinkarapporten utgjordes, och antogs motvilligt, under högerkoalitionsregeringen. Under CSSD's mandat vidareutvecklades idéerna från Bratinkarapporten. En gruppsspecifik minoritetspolitik gentemot romer antogs och CSSD gjorde ett tydligt avståndstagande från den tidigare assimilerande minoritetspolitiken. Trots ODS stöd till murbygget i Usti nad Labem, gick beslutet om rivning igenom i det tjeckiska parlamentet. Likaså fick ODS inget gehör för sitt motstånd till förändringen i medborgarskapslagen, då den gick igenom samma år som muren revs – 1999. Romerna utgjorde ingen enad rörelse, men enstaka romer fick inflytande genom att regeringen tillät dem agera rådgivare i frågor rörande minoriteter. Icke-etniska organisationer med internationella samarbeten arbetade också för en förbättrad situation för romerna i Tjeckien.

³² Vermeersch 2002: 125-126

³³ Vermeersch 2002: 163-182

4.3 Externa aktörer

1996 menade organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE), i ett dokument att de ökade rasistiska tendenserna i landet kunde ses som en indikator på vart landets utveckling av demokrati, rättsystemet och regeringens förhållningssätt och synsätt på mänskliga rättigheter och minoritetsgrupper befann sig. OSSE menade att det var ytterst väsentligt att varje enskilt politiskt parti tydliggjorde sin ståndpunkt i roma-frågan, för att landet därefter skulle kunna adressera frågan³⁴.

I en rapport från Europakommissionen, publicerad i oktober 1999; bedömer kommissionen att situationen för minoriteter i Tjeckien är tillfredsställande, förutom vad gäller romer. Kommissionen menar att mycket lite har hänt de senaste åren som i verkligheten förbättrat romernas situation. Polis och rättsväsende uppges ha misslyckats med att skydda gruppen och fördomarna gentemot romerna hävdas genomsyra stora delar av det tjeckiska samhället. Enligt kommissionen exemplifierar bygget av muren i Usti nad Labem attityden som råder gentemot romer i landet, vidare skrevs att muren påvisar skillnader som finns mellan lokalt och central styre. Kommissionen berömde dock den nya ordföranden från 1998 i 'kommissionen för romskt samfund', Petr Uhl, för det arbete som gjorts och likaså bedömdes den socialdemokratiska regeringen ha fullföljt de åtgärder de satt att göra vad gäller roma-frågan. Att medborgarskapslagen fått ett tillägg som inte exkluderar före detta tjeckoslovakiska medborgare med brottsregister ansågs också vara mycket positivt³⁵. Året innan kritiserade FN Tjeckien för att diskriminera romer vad gällde arbete och bostad, samt för att ha misslyckats med att skydda romer från rasistiska fysiska attacker. FN föreslog en rad åtgärder som att introducera lagliga verktyg för att motverka diskriminering inom de socioekonomiska områdena; anställning, bostad och utbildning. Vidare föreslogs att Tjeckien skulle ändra medborgarskapslagen så att den skulle verka mer inkluderande med särskild hänsyn för romer, öka offentligt anställdas tolerans för andra kulturer samt förebygga och motverka negativa attityder hos allmänheten gentemot romer³⁶.

³⁴ <http://www.thepraguepost.com/P02/pp.php?id=29923&a=3>;
http://www.osce.org/documents/odihr/1996/12/1591_en.pdf

³⁵ http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/1999/czech_en.pdf

³⁶ <http://www.errc.org/cikk.php?cikk=162&archiv=1>; <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G02/426/21/PDF/G0242621.pdf?OpenElement>

Efter att romer emigrerat från Tjeckien 1997, fick landet motta stark kritik. Bland annat mottog Tjeckien året därpå ett trettio sidor långt dokument, där avsändaren var den kanadensiska immigration och flyktmyndigheten. Den tjeckiska staten anklagas för att ha misslyckats med att erbjuda romer adekvat skydd mot rasistiska attacker, som gruppen drabbats av. Vidare menades att de tjeckiska romerna var utsatta för diskriminering inom alla sfärer i samhället och 1993-års medborgarskapslag fördömdes för dess 'rasistiska undertoner'³⁷. Även Storbritannien kritiserade Tjeckiens behandling av romer. Storbritannien hotade med att återinföra visakrav för tjeckiska medborgare om den romska flyktningtillströmningen inte avtog, ett hot som aldrig kom att realiseras. Den brittiske inrikesministern Mike O'Brien besökte landet 1999 och fokuserade sitt besök på att prata om mänskliga rättigheter med tonvikt på Tjeckiens behandling av romer. Han bad det tjeckiska folket hjälpa till att handskas med Roma-frågan för att " (...) move forward with us in Europe"³⁸.

Tjeckien mötte under de sista åren på 1990-talet kritik från en rad olika håll av det internationella samfundet. Romer bedöms lida av omfattande diskriminering i landet som krävde särskilda åtgärder. Rasismen i landet beskrivs som utbredd. OSSE's uttalande om att rasismen är en indikator på vart landets utveckling befinner sig, kan tolkas som kritik i att landets utveckling gick för långsamt, eller åt fel håll. Ändringen i medborgarskapslagen beröms, likaså CSSD's insatser för romerna.

³⁷ <http://www.thepraguepost.com/P02/pp.php?id=28218&a=3>

³⁸ <http://www.thepraguepost.com/P02/pp.php?id=29876&a=3>

5 Ungern

5.1 Nationell identitet

Ungerns nationella identitet har historiskt sett varit främst ett intresse för politikerna. I slutet på 1800-talet, forcerade det dåvarande kungastyret fram en nationell identitet genom att skapa ett gemensamt språk av alla magyardialekter. Styret skapade också symboler som lyftes fram i konsten eller genom olika narrativ som skulle representera den ungerska nationen. Framhävandet av den nationella identiteten växte fram efter ett uppror mot det Habsburgska riket och för att lyfta fram Ungerns position i kompromissen som följde; det austro-ungerska styret. Nationalism betydde inte bara enande, utan det involverade språklagar och regler som favoritiserade den etniska gruppen ungrare framför andra etniciteter³⁹. Efter kommunismens fall stod den nationella identiteten återigen i fokus. Även nu togs historien och symbolik fram för att identifiera vem ungraren var. En stor roll i sökandet efter nationens identitet, spelar Magyarbefolkningen utanför Ungerska statens gränser. Efter första världskriget skrev Ungern under ett fredsavtal och förlorade två tredjedelar av sitt landområde, till följd av att många magyarer hamnade utanför den ungerska statens gränser. För befolkningen i Ungern, är magyarbefolkningen utanför statens gränser av sekundärt intresse, likaså är den nationella identiteten inte självmedveten. För politikerna däremot, delar historien om magyarbefolkningens inträde i Europa dem i två politiska läger⁴⁰. Gemensamt för de båda blocken är synen på nationen, som i allra högsta grad inkluderar magyarbefolkningen utanför statens gränser, även om detta är mest synligt hos politikerna på högerkanten (även kallat nationalistiska blocket). Den ungerska nationen anses överskrida gränser och är åtskiljd från territoriet av den ungerska staten. Nationen inkluderar människor som upprätthåller en 'ungersk identitet' snarare än på kriteriet av medborgare i staten⁴¹.

Magyar var ett nomadfolk som kom från delar av Ryssland till Centraleuropa. De anlände strax innan tusentalet och lyckades ena en stat under kungen Stefan. Stefan expanderade det ungerska territoriet i Centraleuropa, han etablerade kristendomen och mottog en helig krona av den dåtida påven. I slutet av tusentalet blev Stefan kanoniserad och kallades därefter Sankt Stefan. Den heliga kronan bär på en doktrin som gör kronan till den sammanbindande länken

³⁹ <http://www.fsz.bme.hu/hungary/history.html>; <http://staff.lib.msu.edu/sowards/balkan/lect12.htm>; Pogány 2000

⁴⁰ Goldman 2001; Pogány 2000; <http://staff.lib.msu.edu/sowards/balkan/lect12.htm>; <http://www.sub.su.se/forint/tung14.htm>; <http://www.fsz.bme.hu/hungary/history.html>; Fox 2007: 83

⁴¹ Fox 2007: 80-81; Fowler 2004: 60

mellan himmelriket och jordelivet⁴².

Ovanstående berättelse tolkas alltså olika och har olika stor betydelse för de två blocken. För det första är Ungerns historia inte lika viktig för socialister och liberala; det anti-nationalistiska blocket. Ungrarna ses som ett nomadfolk, bland flera andra, som slog sig ner i Europa. Sankt Stefan är en symbol för att Ungern, genom att bilda stat och införa kristendom i landet, vände sig mot ett progressivt väst och inte ett bakåtsträvande öst. Kristendomen i sig är inte viktig, utan anses tillhöra den tidsandan. Det anti-nationalistiska blockets syn är att Ungern borde bli mer likt Europa, och Europa representerar förändring och förnyelse. De menar att så som Sankt Stefan en gång förde in kristendomen, ska Ungern återigen ta till sig europeiska influenser. För det nationalistiska blocket är identitetsskapandet av den ungerska nationen av mycket stor betydelse och där spelar historien och kristendomen en viktig roll. Sankt Stefan representerar framgång och makt. För det nationalistiska blocket är identitetsskapandet av den ungerska nationen av mycket stor betydelse och där spelar historien och kristendomen en viktig roll. Sankt Stefan representerar framgång och makt. Den heliga kronan som den helgonförklarade Sankt Stefan mottog av påven, visar att Ungern är en del av Europa men också, på grund av mottagandet av kronan; ett unikt folk. Det nationalistiska blocket är motståndare till en sekulär stat. Sekularism anses vara ett förnekande av den nationella identiteten då den Ungerska staten var kristen när den bildades. För det nationalistiska blocket är kristendomen vad som förde Ungern samman med Europa, och genom kristendomen anses Ungerns nationella identitet som 'europeisk' kunna förstärkas⁴³. Inom det nationalistiska blocket behöver inte den nationalistiska ideologin vara knutet till en positionering gentemot en annan etnisk grupp, men det står alltid i motsats till kommunismen och viljan att komma bort från det kommunistiska arvet. Däremot är antirasism i Ungern inte en liberal norm utan en politisk kategori, likaså återfinns främlingsfientlighet och rasistiska uttalanden nästan uteslutande från medlemmar i det nationalistiska blocket⁴⁴.

Den nationella identiteten utgör en politisk skiljelinje mellan socialister samt liberaler och politiker på högerkanten; icke-nationalister och nationalister. Det nationalistiska blocket är mest framträdande vad gäller vikten av nationell identitet och skyddet av magyarer utanför

⁴² Fowler 2004; http://en.wikipedia.org/wiki/Doctrine_of_the_Holy_Crown;
http://en.wikipedia.org/wiki/Stephen_I_of_Hungary; http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_Hungary

⁴³ Fowler 2004

⁴⁴ Fowler 2004; Mudde 2005: 93-94

statens gränser (även om det sistnämnda är viktigt för icke-nationalistiska blocket också). Det nationalistiska blocket har konservativa drag då de ser bakåt i historien för att identifiera samtiden. Kristendomen är en viktig länk till Europa och det anses därför viktigt att stärka den kristna religionens roll i Europa. I det nationalistiska blocket återfinns till största delen rasistisk retorik och åsikter, det nationalistiska blocket söker sig också bort från kommunisttiden. Det anti-nationalistiska blocket ser framåt och har ett progressivt tänk, vilket de anser vara 'europeiskt'.

5.2 Interna aktörer

I 'Styrelsen för Nationaliteter' som på slutet av 1980-talet arbetade fram grunden till den minoritetslag som antogs 1993, fanns två romska organisationer representerade. Dessa organisationer var Demokratiskt samfund för ungerska romer (MCDSz) samt Phralipe. MCDSz hade starka kopplingar till det dåvarande kommuniststyret och Phralipe etablerades som en motståndsrörelse till MCDSz, med stöd från partiet Demokratisk Opposition⁴⁵. Phralipe tog initiativet att skapa en paraplyorganisation som kom att kallas roma-parlamentet. Roma-parlamentet etablerades 1990 och kom att innehålla representanter från vitt skilda romska organisationer, MCDSz inkluderat. Efter meningsskiljaktigheter inom det romska parlamentet splittrades organisationen och redan 1993 var roma-parlamentet endast ett litet fragment kvar från det medlemsantal de haft 1990⁴⁶.

Demokratiskt Forum (MBF) gick vinnande ur det första post-kommunistiska valet i Ungern, 1990. Partiet hade fört en nationalistisk valkamp med fokus på nationella symboler och magyarbefolkningen i närliggande länder. Tillsammans med Det oberoende agrarpartiet (FKGP) och Kristdemokraterna (KDNP) utgjordes en stabil högerregering. Josef Antall blev premiärminister och annonserade att han i andlig mening var premiärminister för femton miljoner ungrare. Det var en tredjedel mer än vad som då bodde i Ungern. Både József Antall och den dåvarande regeringens talman György Szabad, hade deltagit i de rundabord samtal där Ungerns nya konstitution hade utarbetats. Under rundabord samtalen försökte Szabad, dock utan framgång, i konstitutionen införa "respekt för den heliga kronan", med krav på att vissa offentliga tjänstemän skulle svära en ed inför den. Under Antalls regering blev, mot

⁴⁵ Vermeersch 2002: 149-150; Vermeersch 2002: 111

⁴⁶ Vermeersch 2002: 169-171

socialister och liberalers opponering, Sankt Stefans dag nationaldag och den heliga kronan blev stadsvapnets symbol⁴⁷.

Under det styrande högerblocket etablerades 'Office for Ethnic and National Minorities' (NEKH). NEKH's arbete var att utforma minoritetslagen och till sin hjälp hade de rådgivande representanter från de olika minoritetsgrupperna, i minoritets rundabord. En delegation från roma parlamentet satt med i samtalen för att representera romerna. Minoritetslagen godkändes med nittiosex procents stöd i parlamentet⁴⁸.

I 1994-valet vann socialdemokraterna (MSzP) som tillsammans med Det Liberala Partiet (SzDSz) utgjorde en social-liberal regering. Samtidigt som MSzP-SzDSz tillträdde skedde också de första valen i de nationella och lokala minoritetsstyrena. Minoritetsstyrena var tänkta för att representera, skydda och främja minoritetens kultur och de utgjorde till stor del den åtgärd som, med minoritetslagen, fanns för att integrera romerna i samhället. Strax efter det första valet till minoritetsstyrena, höjdes kritiska röster gällande systemets utformning. För det första ansågs representativiteten brista, då vem som helst kunde rösta eller kandidera till minoritetsstyret. Finansiering av systemet var nästa problem. Minoritetsstyret skulle dels möta regeringens krav på att främja kulturen, genom att investera i bibliotek eller utställningar. Romerna som minoritetsstyrena representerade ville däremot ha hjälp av mer socioekonomisk karaktär, och det var svårt för minoritetsstyrena att balansera båda dessa krav med en begränsad budget. Även Ombudsmannen, vars klagomål under 1990-talet till huvudsak härstammat från romer, påpekade också att romerna ville ha socioekonomiska åtgärder insatta för att möta deras situation. Under premiärminister Guyla Horns första år vid makten infördes grupp-specifika åtgärder för romerna. Den dåvarande minoritetspolitiken, som främjade minoritetskultur, beskrevs vara otillräcklig för att lösa de problem som mötte romerna i det ungerska samhället. Under MSzP-SzDSz ledning fick frågor rörande anställning och utbildning för romer allt större plats. En stiftelse för romer inrättades, vars uppgift var att ge finansiellt stöd till romer vad gällde åtgärder som yrkesutbildning, sjukvård, och hjälp till småföretagare. NEKH's uppdrag under denna tid var att ta fram en 'mediumlång' strategi, en plan för att på längre sikt adressera romernas problem i samhället. MSzP-SzDSz utgick från att det rådde konsensus i frågan, då det under dess ämbete även arbetades fram riktlinjer för

⁴⁷ http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/minorities/3_FCNMdocs/PDF_1st_SR_Hungary_en.pdf;
<http://en.wikipedia.org/wiki/Hungary#Politics>; Fowler 2004; http://en.wikipedia.org/wiki/József_Antall; Fox 2007: 81; http://en.wikipedia.org/wiki/Hungarian_parliamentary_election,_1990; Goldman 2001

⁴⁸ Vermeersch 2002: 109-112; Vermeersch 2002: 170-171

att fortsätta den påbörjade 'mediumlånga' strategin, vars fortsättning var kallad för 'långsiktig' strategi⁴⁹.

Efter 1998 vann högerpartiet Liberala Fidesz (Fidesz-MPP), som bildade koalition med det Populistiska Oberoende Agrarpartiet (FKGP) och Ungersk Demokratiskt Forum (MDF). Detta år valdes även ett extremnationalistiskt parti in i parlamentet; Ungersk Rättvisa och Liv (MIEP). Partiet var bildat av före detta medlemmar i MBF, där de blev utvisade 1993. Officiellt var de ett missnöjesparti i opposition mot etablissemangen, men i realiteten stödde de sittande regering mellan 1998-2002⁵⁰. Regeringen behöll formellt den tidigare regeringens position gentemot romer, men fick kritik för att försinka arbetet. Resolutionen av den "mediumlånga" strategin sågs över ett helt år av den nya högerregeringen, innan den sattes i kraft igen 1999. I Fidesz-MPP's regeringsprogram urskiljdes inte romer som grupp i programmet för etniska minoriteter. Integrationen av romerna ansågs inte längre bara vara en minoritetspolitisk åtgärd, utan också en fråga för socialpolitiken. Romerna sattes, som enda grupp, under en rubrik kallad "Those who need help"⁵¹. Under Fidesz-MPP regeringstid ifrågasattes också hur de finansiella resurser som var avsatta för romers integration användes. Dessa pengar var öronmärkta men det fanns ingen möjlighet för att kontrollera hur dessa pengar användes av respektive regeringsdepartement⁵².

I en rapport från utrikesministeriet påpekades att de åtgärder som hade vidtagits genom 'mediumlånga' strategin, i praxis inte hade förändrat de generella framtidsutsikterna för romerna. Som svar på rapporten beordrade regeringen NEKH att arbeta fram ett nytt förslag till en långsiktig strategi. Tanken var att hitta ytterligare åtgärder att ta till och finansiella medel att arbeta med för att tackla problemen som gällde gruppen romer. Det uttrycktes också från NEKH's sida att de ville arbeta fram ett förslag som det skulle råda politisk konsensus kring, så att programmet skulle fortsättas arbeta med bortom regeringens mandat⁵³.

Slutet på 1980-talet och början av 1990-talet var romerna representerade genom organisationer som agerade rådgivare inför den minoritetslag som arbetades fram. Organisationerna hade starka kopplingar till etablerade politiska partier, antingen det gamla

⁴⁹ Vermeersch 2002: 116-120; http://en.wikipedia.org/wiki/Alliance_of_Free_Democrats

⁵⁰ Fowler 2004

⁵¹ Vermeersch 2002: 121

⁵² Vermeersch 2002: 120-122

⁵³ Vermeersch 2002: 122

kommunistiska styret eller Phralipe som fick stöd av ett oppositionsparti till kommunisterna. Efter minoritetsstyrena trädde i kraft har romernas representation främst skett inom detta system. Över hälften av alla existerande minoritetstyren har utgjorts av romer, det har däremot inte lett till ökat traditionellt politiskt engagemang i form av partipolitik och det har inte visats några tecken på att ha främjat representationen av romer i det nationella parlamentet. Efter etablerandet av minoritetsstyrena blev det två tydliga läger bland politiskt aktiva romer; de som agerade i opposition mot de etablerade politiska partierna kontra de som sökte samarbete. Kritikerna menade att de, samarbetsvilliga med regeringen representanterna som utgjorde romernas nationella minoritetstyren, endast tänkte på sina personliga politiska karriärer⁵⁴.

Under den första demokratiska (höger)regeringen arbetades minoritetslagen fram i samarbete med representanter från minoritetsgrupper. Minoritetsstyrenas kapacitet kritiserades och den efterträdande socialliberala regeringen utformade ett program specifikt för gruppen romer, för att främja dess integration i samhället. Regeringen påbörjade även riktlinjer inför framtiden för hur roma-frågan skulle skötas. Kommande högerregering fortsatte det, av tidigare regering, påbörjade arbete, dock med ett års fördröjning. Romerna har under den här tiden inte verkat som enad kraft, utan verkat i organisationer med konkurrerande intressen.

5.3 Externa aktörer

Max van der Stoel, kommissionär för nationella minoriteter i OSSE, skrev en rapport 1993 angående romernas situation i baltiska, öst och centraleuropeiska länder. Han bedömde situationen som problematisk och i behov av en långsiktig strategi för att kunna lösas. Lösningen, enligt der Stoel fanns inom respektive lands existerande ramverk. Han rekommenderade integration och kommunikation för att förbättra romernas situation och klargör tydligt att assimilering varken är önskvärt, eller detsamma som integration⁵⁵. 1995 förbereder Europarådet en utredning av i vilken utsträckning romerna är integrerade i central – och östeuropeiska länder, med hänvisning till den massiva flyktingström av romer som därifrån sökt sig till västeuropeiska länder⁵⁶. Slutet på 1990-talet beröms den Ungerska regeringens ansträngningar för romer av Europakommissionen, men gruppens situation anses

⁵⁴ Vermeersch 2002: 166-171

⁵⁵ http://www.osce.org/documents/hcnm/1993/11/3681_en.pdf

⁵⁶ <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=535912&SecMode=1&DocId=521630&Usage=2>

ändå vara ovärdig. Minoritetsstyrena ses som ett bra initiativ och anses ha ökat romernas deltagande i den offentliga sfären. Vidare under 2000-talet menas från Europarådet att problemen med intolerans och rasism gentemot romer kvarstår och att det ungerska rättssystemet och regeringsåtgärder inte på ett adekvat sätt lyckats adressera diskrimineringen. Integration för romer genom utbildning framhävs vara av största vikt. Dessutom bedöms nationella beslut för att bekämpa rasism och diskriminering inte genomsyra lokala beslutsfattare⁵⁷. 2007 skriver FN en rapport i samma linje; där diskrimineringen av romer anses omfattande men FN lyfter också fram positiva åtgärder, som tioårsprogrammet för integration anses vara⁵⁸.

⁵⁷ http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/1999/hungary_en.pdf;

<http://www.errc.org/cikk.php?cikk=2097&archiv=1FN>

⁵⁸ <http://www.errc.org/cikk.php?cikk=2801&archiv=1>

6 ANALYS

I min undersökning fann jag att de stora förändringarna i minoritetspolitiken, då båda länder antog ett mångkulturellt förhållningssätt, var år 1993 i Ungern och år 2000 i Tjeckien. Jag kommer nu att presentera en jämförande analys över de olika faktorerna som jag har undersökt, för att se eventuellt inflytande. Jag börjar med den nationella identiteten, följt av ländernas politiska partier, de yttre aktörerna och slutligen romernas medverkande i politiken.

Tjeckiens och Ungerns nationella identitet har flera olikheter. För det första har Ungern historiskt sett haft en ledande position som stormakt medan Tjeckien varit belägrad av stormakter, något som påverkat de båda ländernas identitet. I Tjeckien har minnet av att landet kan splittras, lett till en strävan efter homogenitet. Eller som den tjeckiska regeringen uttryckte det i sin rapport till Europarådet 1999, så har assimileringstraditionen i landet ett starkt stöd bland majoritetsbefolkningen. Den tjeckiska nationella identiteten är sprunget ur folket och befolkningens starka assimileringstöd har sannolikt påverkat den sena utvecklingen av en mångkulturell politik gentemot romerna. Då mångkulturalism inte är populärt bland befolkningen, drar jag slutsatsen att politiska partier har dragit sig för att driva igenom en sådan politik eller själva känt motvilja till en mångkulturell politik. Den nationella identiteten i Tjeckien har alltså påverkat den sena utvecklingen av en mångkulturell politik.

Ungerns nationella identitet har varit och är, främst ett medel för makthavarna att lyfta fram Ungerns maktposition i förhållande till omvärlden. Den nationella identiteten har bildat två politiska block som dock enas i den viktigaste komponenten av den ungerska identiteten; den gränslösa magyarbefolkningen. När det grundläggande arbetet för minoritetslagen påbörjades under sent 1980-tal, fanns två kommittéer varav den ena enbart arbetade med intresse av magyarbefolkningen utanför statens gränser. Arbetet för magyarbefolkningen utanför statens gränser visar att den nationella identiteten med synen på den ungerska nationen som gränslös, har påverkat minoritetspolitikens utformning.

Det är tolkningen av historien och den nationella identiteten som utgör den huvudsakliga politiska skiljelinjen i Ungern och delar in de politiska partierna i det anti-nationalistiska eller nationalistiska blocket. Efter att den nya minoritetslagen trätt i kraft 1993 har, fram till år 2007, modifieringar och ytterligare åtgärder i samma mångkulturella anda trätt i kraft. Under den här tiden har regeringar från både det nationalistiska och det anti-nationalistiska blocket

verkat, likaså har både anti-nationalistiska MSZP-SzDSz som nationalistiska Fidesz-MPP explicit uttryckt viljan att skapa långsiktiga integrationsstrategier för romer som det råder politisk konsensus kring. Ovan visar på en tillsynes politisk samstämmighet rörande minoritetspolitiken. Likaså att de båda blocken tagit vid och fortsatt det påbörjade arbete av tidigare konkurrerande regeringsblock, samt att 1993-års minoritetslag röstades igenom med hela nittiosex procents stöd i parlamentet demonstrerar samtycke. Däremot visar den nationalistiska Fidesz-MPP regeringens rubrik för romer 'de som behöver hjälp' och stödet från det högerextrema partiet MIEP, på en föraktfull attityd gentemot romer som inte uppvisades under det anti-nationalistiska blockets regeringstid. Det förändrar dock inte att minoritetspolitikens utformning i helhet bedrivits i samma spår av båda blocken. Den blocköverskridande minoritetspolitiken för romer beror på att det nationalistiska blockets ständiga antagonist är det kommunistiska arvet, och inte nödvändigtvis alltid en annan etnisk grupp. Att det under kommunisttiden fördes en assimilerande politik, och med hänsyn till intresset för magyarbefolkningen hos de båda blocken, förklarar det nationalistiska blockets öppenhet för en mångkulturell politik. Det viktiga för båda blocken, är att förhindra att magyarbefolkningens etniska identitet tynar bort, då magyarbefolkningen utgör den ungerska nationen och visar på Ungerns storhet. Tolkningen av den nationella identiteten har därmed bildat två politiska block, som når konsensus i viljan av att bevara etnisk identitet hos magyarbefolkningen samt minoriteter inom statens gränser. Då synen på minoriteter i Ungern är blocköverskridande påverkar inte den politiska skiljelinjen minoritetspolitikens utformning.

I Tjeckien antog högerregeringen ODS tillfälligt Bratinka-rapporten 1997 under en tid då landet utsattes för hård kritik, efter att tjeckiska romer sökt asyl i andra stater. Partiet motverkade romernas välfärd i landet bland annat genom att rösta mot en förändring av den exkluderande medborgarskapslagen samt stötta bygget av den diskriminerande muren i Ustinad Labem. I tillägg beskrivs ODS och partiledaren Klaus bedriva en nationalistisk, anti-EU retorik de sista åren på 1990-talet. Trots att partiledaren Klaus framförde åsikter som var kritiska till EU så uttryckte han även att Tjeckien redan var en del av Europa, i ekonomiska mått. Klaus liknelser mellan EU och Sovjetunionen visar på en motvilja till att Tjeckien återigen ska hamna under kontroll av en stormakt, men inte på motvilja av ett samarbete med Europa. Med tanke på att Klaus parti, ODS, ställde sig negativa till flera initiativ som kunde förbättra romernas situation i landet, så är det troligast att den tillfälliga resolutionen av Bratinka-rapporten vara ett sätt att lugna, och ställa sig i bättre dager för, västvärlden. Genom Bratinka-rapporten visades att aktiv handling togs vid, med förhoppningen att omvärldens

kritik skulle avta, samtidigt som landet inte oblikerat sig genom att göra åtgärden permanent. Åtgärder var alltså främst till för att bättra Tjeckiens internationella rykte, snarare än tänkt för att hjälpa romerna. Under ODS regeringstid fanns det högerextrema partiet SPR-RSC representerat i parlamentet. Eftersom inga tecken på samarbete mellan regeringen och partiet finns, hade det högerextrema partiets närvaro i parlamentet ingen direkt påverkan på beslut som fattades rörande romer mellan åren 1993-1998. Tvärtom ODS, så etablerade den socialdemokratiska regeringen CSSD en mångkulturell minoritetspolitik för integration av romer i samhället, regeringen drev också igenom en förändring av medborgarskapslagen samt tog ståndpunkt mot muren. Till skillnad från Ungern, så har inte politisk konsensus rätt rörande minoritetspolitikens utformning i Tjeckien och den politiska skiljelinjen mellan vänster och högerpartier har påverkat minoritetspolitikens utformning mot romer.

Enligt Vermeersch uppmärksammades romernas situation i central – och östeuropa först under senare halvan på 1990-talet, då romerna började söka asyl i övriga västerländska stater⁵⁹. Avsaknaden av empiri angående yttre påverkansfaktorer på Ungern innan 1993, bekräftar ovanstående påstående. Utifrån att Ungerns mångkulturella minoritetspolitik tog vid innan romernas situation uppmärksammades av omvärlden, drar jag slutsatsen att yttre faktorer inte påverkat minoritetspolitikens utformning. För de båda politiska blocken är identifikationen av Ungern som 'europeisk' rådande (även om tolkningen av vad Europa är, går isär). På grund av de politiska partiernas positiva inställning till Europa kan senare beröm för regeringens insatser i Ungern för romer från Europakommissionen och FN, uppmuntra att utveckla den politiska linjen ytterligare. Likaså finns ett gehör för kritik. EU och FN kan alltså verka uppmuntrande, men inte avgörande, på en politik som landet redan antagit. Då yttre faktorer saknades helt innan den nya minoritetslagen antogs i Ungern och de politiska blocken inte särskiljs eller framhävs av EU eller FN, är fallet det motsatta i Tjeckien. Europakommissionen kritiserar romernas situation i landet men berömmar specifikt Petr Uhl och CSSD för dess insatser, något som inte hänt vad gäller ODS eller dess partimedlemmar. Att kritiken från EU-organ, FN och uttalandet från Mike O'Brien "move forward with us in Europe" satte sina spår är tydligt då CSSD uttryckte viljan att den nya minoritetslagen skulle visa effekt genom minskat antal asylsökande romer till EU-länder. Internationella skandaler kring romernas situation gjorde det omöjligt för en EU-vänlig regering att ignorera omvärldens kritik. De yttre faktorerna påverkade i Tjeckien, under en för EU lyhörd regering,

⁵⁹ Vermeersch 2004: 8

minoritetspolitikens utformning.

I Tjeckien kom själva inspirationen till Bratinka-rapporten efter initiativ av romska representanter i 'rådet för nationella minoriteter'. Det var de romska representanterna som framhävde att romer var en minoritet i Tjeckien med behov för särskilda åtgärder. I Ungern var romska representanter med både i 'styrelsen för nationaliteter' och senare under utformningen av minoritetslagen. Endast ett år efter att minoritetslagen trätt ikraft 1993, skedde de första modifieringarna av lagen på romernas begäran. Romerna gjorde sin röst hörd genom ombudsmannen och genom att kritisera minoritetsstyrets utformning. Det här visar att romerna format minoritetspolitik rörande den egna gruppen. Likaså verkar en mångkulturell minoritetspolitik med flera åtgärder, som i Ungern, främjande för romernas påverkansmöjlighet.

7 SLUTSATS

Syftet med uppsatsen var att ta reda på vad som har påverkat post-kommunistiska Tjeckiens och Ungerns olika utveckling av minoritetspolitik gentemot romer. Undersökningen visade att båda nationernas identitet spelat en viktig roll. För Ungern var det viljan av att ena nationen som påbörjade arbetet med en mångkulturell minoritetspolitik. För Tjeckiens del påverkade den nationella identiteten i motsatt riktning; rädslan för etniska splittringar inom landet ledde till en sen utveckling av en mångkulturell minoritetspolitik för romer. Då romernas situation i Tjeckien uppmärksammades internationellt slutet på 1990-talet, tilltog kritiken och kraven på förändring. Med hänsyn till att mångkulturella politiska åtgärder berömts av både EU och FN, kan det tolkas som att det var just en mångkulturell utveckling organisationerna ville bevittna. För Tjeckien ledde den negativa exponeringen till att landet var tvunget att vidta åtgärder som visade på stark vilja att förändra. Detta gjordes bäst genom att anta en totalt förändrad, och då internationellt ansedd, minoritetspolitik. I Ungerns fall var det enklare. Trots att romerna enligt internationella organisationer rapporterades fara illa, så hade Ungern redan reformerat minoritetspolitiken i den riktning som förespråkades – och kunde därför, samt uppmuntrades till att, fortsätta i samma riktning.

Undersökningen visade vidare att den politiska skiljelinjen i landet inte behöver påverka minoritetspolitikens utformning, så länge skiljelinjen inte handlar om synen på etnicitet eller nationens förhållande till omvärlden. I Ungern förenas de två politiska blocken, förutom att landet är en del av Europa, genom synen på att bevarandet av etniska olikheter är viktigt. I Tjeckien framstår också synen på etnicitet under lång tid ha varit en förenande punkt över annars skiljda politiska åsikter, på höger - respektive vänsterkanten. I både Tjeckien och Ungern uttrycker högerpartierna på olika sätt en negativ inställning till romerna, som inte återfinns i respektive länders vänsterpartier. Skillnaden är att den negativa inställningen på högerkanten inte spelat någon roll för minoritetspolitikens utveckling i Ungern, medan den spelat roll i Tjeckien. Anledningen är att höger – och vänsterpartierna i Tjeckien haft olika inställning till Europa och EU. Det var CSSD's EU-vänliga inställning som slutligen förändrade minoritetspolitiken, om CSSD haft samma kritiska inställning som ODS-partiet till EU hade troligtvis landet fortsatt med tillfälliga resolutioner likt Bratinka-rapporten.

Externa aktörer har påverkansmöjlighet i de fall då aktörerna anses viktiga för statens välstånd. För både Ungern och Tjeckien har det varit angeläget att bli medlemmar i EU. Likt

många andra post-kommunistiska länder ansågs Europa vara ett attraktivt alternativ för att komma bort från ett före detta dominerande Ryssland och det sovjetiska arvet. I EU-positiva Ungern, kan västerländska organisationer ha verkat uppmuntrande på den redan förda politiken. Nu var fallet för Ungern att landet hade liknande inställningen till minoritetspolitik som EU och FN, så Ungern har inte stött på något motstånd i frågan som krävt ett ställningstagande mot eller för, västerländska organisationers vilja. Utifrån Tjeckiens fall där en förändring faktiskt skedde som gick emot statens tidigare förda assimilerande politik, kan slutsatsen dras att stater är villiga att förändra enligt de krav som ställs från den omvärld de vill vara del av.

8 KÄLLFÖRTECKNING

8.1 Artiklar och Böcker

Cashman, L. (2009), "Romani Teaching Assistants in the Czech Education System: An Opportunity to Address Barriers to the Labour Market?" i Agarin, T. & Brosig, M. *Minority Integration in Central Eastern Europe: Between Ethnic Diversity and Equality*. Nederländerna, Amsterdam: Rodopi

Fawn, R. (2000), *The Czech Republic: A Nation of Velvet*, Nederländerna, Amsterdam: Harwood Academic

Fowler, B. (2004), "Nation, State, Europe and National Revival in Hungarian Party Politics: the Case of the Millennial Commemorations", *Europe-Asia Studies*, Vol. 56 No.1 pp. 57-83

Fox, J. E. (2007), "From National Inclusion to Economic Exclusion: Ethnic Hungarian Labour Migration to Hungary", *Nation and Nationalism*, Vol.13 No.1 pp. 77-96

Mc Garry, A. (2005), "Round Pegs in Square Holes: Integrating the Romani Community in Hungary" i Agarin, T. & Brosig, M. *Minority Integration in Central Eastern Europe: Between Ethnic Diversity and Equality*. Nederländerna, Amsterdam: Rodopi

Goldman, K. (2001), *Transforming the European nation-state: dynamics of internationalization*, SAGE Publications

Koulisch, R. (2003), "Attitudes Towards Roma Minority Rights in Hungary: A Case of Ethnic Doxa, and the Contested Legitimization of Roma Inferiority", *Nationalities Papers*, Vol.31 No.3 pp. 327-345

Koulisch, R. (2005), "Hungarian Roma Attitudes on Minority Rights: The Symbolic Violence of Ethnic Identification", *Europe-Asia Studies*, Vol.57 No.2 pp. 311-326

Krizsán, A. (2000), "The Hungarian Minority Protection System: a Flexible Approach to The Adjudication of Ethnic Claims", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Vol.26 No.2 pp. 247-262

Kymlicka, W., Opalski, M. (2001), *Can Liberal Pluralism Be Exported. Western Political Theory and Ethnic Relations in Eastern Europe*. Oxford University Press

Mudde, C., (2005), *Racist Extremism in Central and Eastern Europe*, Routledge

Pogány, A. (2000), "The economy and the national question in Hungary" i ed. Teichova, A., Matis, H., Pátek, J., *Economic Change and The National Question in Twentieth-Century Europe*; Cambridge university Press

Vermeersch, P. (2002), *Roma and The Politics of Ethnicity in Central Europe. A Comparative Study of Ethnic Minority Mobilisation in the Czech Republic, Hungary, and Slovakia in the 1990's*, Belgien, Katholieke Universiteit Leuven, Faculteit Sociale Wetenschappen

Vermeersch, P. (2004), "Minority Policy in Central Europe: Exploring the Impact og the EU's Enlargement Strategy", *Ethnopolitics*, Vol.3 No.2 pp. 3-19

8.2 Elektroniska källor

<http://1.law.nyu.edu/eecr>
Hämtat från webben 2009-11-18

<http://www2.lib.msu.edu/contact/libstaff-listing.jsp?id=widder>
Hämtat från webben 2009-11-19

<http://www.coe.int>
Hämtat från webben 2009-11-22

<http://www.cordis.europa.eu>
Hämtat från webben 2009-11-22

<http://www.ec.europa.eu>
Hämtat från webben 2009-11-25

<http://en.wikipedia.org>
Hämtat från webben 2009-11-25

<http://europe.eu>
Hämtad från webben 2009-11-25

<http://errc.org>
Hämtat från webben 2009-11-21

<http://fsz.bme.hu/hungary/homepage.html>
Hämtat från webben 2009-11-18

<http://www.osce.org>
Hämtat från webben 2009-11-24

<http://www.radio.cs>
Hämtat från webben 2009-11-28

<http://www.sub.su.se>
Hämtat från webben 2009-11-24

<http://www.thepragueppost.com>
Hämtat från webben 2009-11-24

<http://un.org>
Hämtat från webben 2009-11-24